

TER INFORMATIE

Aan: Standaardisatieraad Nationaal Archief

Van
Het Nationaal Archief

Datum
17 augustus 2026

Referentie
65850263

nota

Update Handreiking Waardering en Selectie n.a.v.
Archiefwet 2026

Gevraagde reactie

De leden van de Standaardisatieraad wordt gevraagd om kennis te nemen van de geüpdatete handreiking Waardering en Selectie en om aan te geven of zij de keuzes en overwegingen onderschrijven die bij de update gemaakt zijn.

1. Inleiding

Het doel van deze update is de handreiking in lijn te brengen met de Archiefwet 2026, zodat gebruikers kunnen vertrouwen op actuele kennis over begrippen, processen en handelsperspectieven over het thema waardering en selectie.

Deze activiteit past binnen de integrale aanpak van het Nationaal Archief om de gehele [catalogus kennisproducten](#) in lijn te brengen met de Archiefwet 2026. Dit is gereed vóór de inwerkingtreding van de Archiefwet 2026 op 1 januari 2027. Het past tevens in de bredere context van [robuust beheer](#) van de kennisproducten.

Met deze nota wordt de Standaardisatieraad op de hoogte gebracht van:

- het doorlopen proces inclusief een vooruitblik;
- de inhoudelijke aanpassingen op hoofdlijnen en
- de overwegingen en keuzes die daarbij zijn gemaakt.

2. Algemene toelichting: Proces

Aanleiding aanpassingen

Waardering en selectie zijn belangrijke aandachtspunten in de Archiefwet 2026. De *Handreiking Waardering en Selectie* van het Nationaal Archief helpt overheidsorganisaties bij het opstellen van een selectiebesluit. De komst van de Archiefwet 2026 maakt daarom ook een aanpassing van de *Handreiking Waardering en Selectie* nodig.

De Archiefwet en het Archiefbesluit beschrijven nauwkeurig hoe de procedure van het op- en vaststellen van een selectiebesluit verloopt en waar een selectiebesluit aan moet voldoen. De aanpassingen aan de handreiking zijn daarom grotendeels gebaseerd op de wetsteksten en de toelichting op de wet.

Het projectteam heeft zich bij deze actualisatie beperkt tot wijzigingen die voortvloeien uit de nieuwe Archiefwet. Overige verbeterpunten worden meegenomen in de reguliere beheercyclus.

Van eigen interpretaties of keuzes is zeer beperkt sprake. Daar waar het team een eigen keuze heeft gemaakt, wordt dit in deze nota verantwoord. Want hoewel

het gaat om een update met een beperkte scope en relatief weinig ruimte voor interpretatie, is voor de volledigheid gekozen om de leden van de Standaardisatieraad middels deze nota op hoofdlijnen mee te nemen. Het gaat ten slotte om een belangrijk onderwerp en om een handreiking met veel gebruikers.

Proces van totstandkoming

De update van de handreiking heeft plaatsgevonden van juli 2025 tot en met juli 2026. Het proces bestond uit verschillende stappen:

1. Inventarisatie en aanpassing

Het team Waardering en Selectie is in de zomer van 2025 gestart met een analyse van de Archiefwet 2026 en het Archiefbesluit 2026. Het team heeft gebruik gemaakt van een Versnellingskamer om de oude wet en de nieuwe wet met elkaar te vergelijken. Op grond van deze analyse is een plan van aanpak opgesteld om de wijzigingen door te kunnen voeren in de handreiking.

2. Afstemming

In de periode december 2025 tot en met mei 2026 heeft het projectteam de wetsartikelen verwerkt in de modules van de handreiking. Concept-modules zijn in eerste instantie intern besproken. Bij vraagstukken over de interpretatie en praktische uitwerking van de Archiefwet en het Archiefbesluit vond overleg plaats met juristen van het Nationaal Archief en de beleidsmedewerkers van OCW.

Tijdens drie bijeenkomsten in mei, juni en juli 2026 heeft een beheergroep de gewijzigde modules besproken samen met het projectteam. In de beheergroep hebben experts van de volgende organisaties zitting:

- Directoraat-generaal Belastingdienst
- Stadarchief Amsterdam

In deze sessies zijn de concepten besproken en heeft de beheergroep commentaar kunnen leveren. Discussies gingen voornamelijk over het verhelderen en uitleggen van begrippen en het scherp toelichten welke onderdelen wel of geen verplichting zijn die voortvloeit uit de Archiefwet 2026.

3. Aanscherpen en afronden handreiking

De verkregen input is verwerkt in de conceptversie. Daarbij is met name aandacht besteed aan begrijpelijkheid en praktische toepasbaarheid.

Vooruitblik

De focus bij de update lag primair bij de eerste zes modules waarin het wettelijk kader wordt uitgewerkt in procedures. In de planning staat een aanscherping van de modules 7 'Toepassen beslisregels bewaartermijnen' en 8 'Afwijken beslisregels bewaartermijnen' om te zorgen dat die ook aansluiten op Archiefwet

2026. De geüpdatete handreiking zal eind 2026 volledig gepubliceerd zijn op de website van het Nationaal Archief.

3. Inhoudelijke toelichting

De onderstaande modules van de *Handreiking Waardering en Selectie* zijn geüpdatet en aangevuld:

- Startpagina
- Module 1: Inleiding
- Module 2: Rollen en organisaties
- Module 3: Maken van basiskeuzes
- Module 4: Toepassen waarderingsinstrumenten
- Module 5: Bepalen van waarderingsinstrumenten
- Module 6: Afwijken van selectiebesluiten

De belangrijkste overwegingen en wijzigingen hebben onder andere betrekking op de volgende punten:

Belang van documenten

In de Archiefwet 2026 zijn vier belangen van documenten opgenomen waarmee overheidsorganen rekening moeten houden, namelijk het belang van organisaties; het belang van eenieder bij het kennisnemen en het uitoefenen van rechten en plichten; het belang voor onderzoek en het belang van het cultureel erfgoed. Deze vier belangen zijn uitgewerkt in de *Handreiking Waardering en Selectie*. Ze staan aan de basis van het waarderen van informatie. Dit is uitgewerkt in de module 'Inleiding'.

Historisch overzicht

Het historisch overzicht met de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van waardering en selectie sinds de jaren tachtig is aangevuld met de ontwikkelingen die hebben geleid tot de Archiefwet 2026. Op verzoek van de beheergroep is in het overzicht ook een tabel opgenomen met de verschillen op het gebied van waardering en selectie tussen de Archiefwet 1995 en de Archiefwet 2026. Dit is uitgewerkt in de module 'Inleiding'.

Externe deskundige

De benoeming van de externe deskundige is veranderd. Onder de Archiefwet 2026 is de benoeming voor onbepaalde tijd veranderd in een benoeming voor een periode van vijf jaar die eenmalig met vijf jaar kan worden verlengd. Daarnaast kan de deskundige worden geschorst of ontslagen. In de concept-Archiefwet was geen overgangsbepaling opgenomen voor externe deskundigen die onder de Archiefwet 1995 voor onbepaalde tijd zijn benoemd. Het NA heeft aan OCW voorgelegd of er een overgangsbepaling kan worden opgenomen waarin is bepaald dat *alle* externe deskundigen met ingang van de Archiefwet 2026 worden benoemd voor een periode van vijf jaar. Het NA heeft voor dit voorstel gekozen

om vanaf inwerkingtreding Archiefwet 2026 met een zelfde benoemingsperiode te werken. OCW heeft hiermee ingestemd en een overgangsbepaling hierover opgenomen in het Archiefbesluit. Dit is uitgewerkt in de module 'Rollen en organisatie'.

Nieuwe verantwoordelijke overheidsorganen

Een van de nieuwe termen van de Archiefwet 2026 is 'verantwoordelijk overheidsorgaan'. Onder de Archiefwet 1995 spraken we van 'zorgdrager'. Onder de Archiefwet 2026 zijn meer overheidsorganisaties aangemerkt als verantwoordelijk overheidsorgaan. Zelfstandige bestuursorganen die deel uitmaken van de Nederlandse Staat en vaste colleges van advies zijn verantwoordelijke overheidsorganen, terwijl ze onder de Archiefwet 1995 onder het zorgdragerschap van het betreffende ministerie vielen. Dit betekent dat deze organisaties onder de Archiefwet 2026 een eigen selectiebesluit moeten opstellen. Dit is uitgewerkt in de module 'Maken van basiskeuzes'.

Groepsselectiebesluiten

Onder de Archiefwet 2026 is voor specifieke groepen privaatrechtelijke verantwoordelijke overheidsorganen de mogelijkheid ontstaan om een groepsselectiebesluit op te stellen. Het projectteam heeft ervoor gekozen om voor deze groepsselectiebesluiten een apart stappenplan op te stellen. Het stappenplan is zoveel mogelijk in lijn met het stappenplan voor het opstellen van een selectiebesluit door rijksoverheidsorganisaties en is opgenomen in de module 'Maken van basiskeuzes'.

Toepassingsperiode

De Archiefwet 2026 hanteert een toepassingsperiode voor selectiebesluiten in plaats van een geldigheidsduur zoals onder de Archiefwet 1995. Onder de Archiefwet 1995 is een vastgestelde selectielijst geldig voor een periode van twintig jaar na vaststelling. Daarna mag de selectielijst niet meer worden gebruikt voor de selectie van archief. De Archiefwet 2026 kent een toepassingsperiode die geldt tot maximaal tien jaar na vaststelling van het selectiebesluit. Voor de selectie van documenten uit de toepassingsperiode blijft het selectiebesluit onbeperkt geldig. Bij de uitwerking van deze wijziging is het projectteam zo dicht mogelijk bij de toelichting op art. 3.1.4 uit het Archiefbesluit gebleven. De uitwerking is opgenomen in de module 'Maken van basiskeuzes'.

Bewaarcriteria

In de bestaande *Handreiking Waardering en Selectie* is de selectiedoelstelling vertaald naar vijf bewaarcriteria. Deze bewaarcriteria zijn in enigszins gewijzigde vorm opgenomen in het Archiefbesluit 2026. Het projectteam heeft ervoor gekozen om de bewaarcriteria uit het Archiefbesluit over te nemen in de *Handreiking Waardering en Selectie*. Nu de bewaarcriteria zijn verankerd in het Archiefbesluit, vormen ze wettelijk de grondslag voor het bewaren van informatie.

De bewaarcriteria staan niet langer op een afzonderlijke pagina, maar zijn opgenomen in de module 'Toepassen waarderingsinstrumenten'.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Naast de vier genoemde belangen van documenten uit de Archiefwet 2026 is aan het Archiefbesluit 2026 het belang van de AVG toegevoegd. Bij het verantwoorden van de keuzes in het selectiebesluit is een verantwoordelijk overheidsorgaan verplicht aan te geven hoe de bescherming van persoonsgegevens als bedoeld in de AVG heeft meegewogen. Dit kan, zo zegt de toelichting op het Archiefbesluit, via een algemene privacyparagraaf in de verantwoording van het selectiebesluit. Dit is uitgewerkt in de module 'Toepassen waarderingsinstrumenten'.

Afwijken van selectiebesluiten

De Archiefwet 2026 introduceert naast het al bestaande uitzonderen van vernietiging van informatie drie nieuwe mogelijkheden om af te wijken van selectiebesluiten, namelijk het verkorten van een bewaartermijn; het verlengen van een bewaartermijn; en het aanpassen van de indeling en omschrijving van categorieën documenten. Hiermee wordt voorkomen dat bij kleine aanpassingen de gehele vaststellingsprocedure opnieuw moet worden doorlopen.

Deze mogelijkheden zijn uitgewerkt in de module 'Afwijken van selectiebesluiten' (dit was voorheen de module 'Afwijken van waarderingsinstrumenten'). De toelichting op het Archiefbesluit geeft een nauwkeurige beschrijving van de kaders waarbinnen afwijken mogelijk is. Het projectteam is bij de uitwerking daarom zeer nauw bij de tekst uit de wet gebleven. En om deze mogelijkheden ook uit te werken in afzonderlijke stappenplannen. Naar aanleiding van overleg met OCW over de tekst uit de toelichting bij het Archiefbesluit 2026, waarbij is verhelderd dat niet elke uitzondering van vernietiging een 'hotspot' is, is een splitsing aangebracht tussen hotspots en overige uitzonderingen: voor hotspots geldt het bestaande stappenplan, en voor de overige uitzonderingen is een nieuw stappenplan opgesteld. Ook is besloten de hotspotmonitor niet langer expliciet op te nemen in het selectiebesluit zelf, mede naar aanleiding van input uit de beheergroep.

Begrippen en definities

De terminologie is aangepast aan de Archiefwet 2026. Zo is het begrip 'selectielijst' vervangen door 'selectiebesluit', en 'archiefbescheiden' door 'documenten'. Deze wijzigingen zijn consequent doorgevoerd in alle modules.

NB: Een vergelijkbare 'grote schoonmaak' wordt in de tweede helft van 2026 ook voor alle andere kennisproducten uitgevoerd.